

Volney, un dels grans revisionistes de la cronologia històrica oficial

Autor: Bel·lònides
Data de publicació: 10-06-2026

Constantin-François de Chassebœuf (1757-1820), més conegut per Volney, és un altre infant terrible de la investigació històrica i ocupa un lloc singular en la evolució intel·lectual europea de finals del segle XVIII i començaments del XIX.

Filòsof, viatger, historiador, orientalista i home polític, la seva obra es troba a la cruïlla entre l'esperit crític de la Il·lustració i els nous mètodes d'investigació històrica que començarien a desenvolupar-se durant el segle XIX. Va ser un gran revisionista i un dels primers a qüestionar la cronologia històrica oficial.

Un orientalista revolucionari acusat d'espia.

Nascut a Craon (País del Loira, França) el 1757, Volney va estudiar inicialment dret i medicina a París, però aviat es va sentir atret per la filosofia, les ciències naturals i l'estudi de les llengües orientals. El pseudònim que adoptà reflecteix la seva admiració pel pensament il·lustrat: «Volney» era una contracció inspirada en el nom de Voltaire i de Ferney, la localitat on aquest havia residit durant els seus darrers anys. Ja des de jove compartia la confiança il·lustrada en la raó humana i la idea que el coneixement havia de fonamentar-se en l'observació directa i no en l'autoritat de la tradició.

Aquesta actitud el va portar a emprendre, entre 1783 i 1785, un llarg viatge per Egipte i Síria. L'experiència fou determinant per a la seva trajectòria intel·lectual. Volney no es limità a visitar monuments o a recollir impressions superficials, sinó que estudià l'àrab, observà les estructures socials i polítiques de les regions que recorria i intentà comprendre les seves cultures des de dins. D'aquest viatge sorgí l'obra Voyage en Syrie et en Égypte (1787), que constitueix un dels testimonis més notables de l'orientalisme il·lustrat.
L'esclat de la Revolució Francesa va trobar Volney plenament identificat amb els ideals de reforma política i de llibertat

civil. Participà en la vida pública revolucionària i ocupà diversos càrrecs, però sempre mantingué una posició relativament moderada. Com molts altres intel·lectuals del seu temps, va viure amb inquietud les convulsions del període revolucionari i arribà a ser empresonat durant el Terror.

Va ser empresonat durant el Regne del Terror i va marxar als Estats Units d'Amèrica el 1795. Amic de Thomas Jefferson , va ser sospitós d'espionatge pel president John Adams , qui el va fer expulsar del país el 1798. En tornar a França, va contribuir al Cop d'Estat del 18 de Brumari i va esdevenir senador . Va ser un assessor proper de Bonaparte a l'inici del Consolat, fins al Concordat amb l'Església Catòlica el 1801. Napoleó li va concedir el títol de Comte Imperial el 1808. Quan la Casa de Borbó va recuperar el seu tron ??el 1814, Lluís XVIII el va nomenar "Par de França" .

Membre de l' Académie Française , l' American Philosophical Society , la Asiatic Society i l' Acadèmia Cèltica , va escriure sobre història antiga i va crear un " alfabet universal ". Molt probablement, Volney pertanyia a la maçoneria o, almenys, es movia en els algun dels seus cercles principals de manera habitual.

Les ruïnes de Palmira o les meditacions sobre les revolucions dels imperis.

La seva obra més coneguda aparegué el 1791 amb el títol "Les Ruines, ou Méditation sur les révolutions des empires" (Les ruïnes o les meditacions sobre les revolucions dels imperis). Aquest llibre, que assolí una enorme difusió internacional, adopta la forma d'una meditació filosòfica inspirada per la contemplació de les ruïnes de l'antiga ciutat de Palmira. Les restes d'una civilització desapareguda serveixen a Volney per reflexionar sobre el destí de tots els imperis. És també en aquesta obra on apareixen les seves idees més conegudes sobre la religió. Volney observa que les diferents tradicions religioses comparteixen mites, símbols i estructures narratives sorprenentment similars. Aquesta constatació el porta a afirmar que les religions no són revelacions independents d'origen sobrenatural, sinó produccions històriques nascudes en contextos culturals concrets.

Una part essencial de la seva argumentació es basa en la teoria astral de l'origen de les religions. Segons aquesta hipòtesi, moltes figures divines i molts relats sagrats derivarien de l'observació dels moviments del Sol, de la Lluna i de les constel·lacions. Els cicles de la natura i del firmament haurien estat transformats progressivament en mites religiosos, que amb el temps adquiriren una aparença històrica i doctrinal. Aquesta interpretació, molt influent en determinats cercles del segle XIX, és considerada avui excessivament simplificadora, però constitueix un dels primers intents sistemàtics d'explicar les religions com a fenòmens històrics comparables entre si.

Va teoritzar sobre una Llei natural deslligada de la figura de Déu.
Dos anys més tard, en plena Revolució, Volney publicà "La Loi naturelle ou Catéchisme du citoyen français" (La llei natural o el catecisme del ciutadà francès). En aquesta obra trasllada al terreny moral els principis racionalistes que ja havia aplicat a la història i a la religió. Hi defensa que les normes ètiques no necessiten fonamentar-se en una revelació divina. La moral, argumenta, pot derivar-se de la mateixa naturalesa humana i de l'experiència social.

Els individus descobreixen, a través de la convivència, que la cooperació i el respecte mutu afavoreixen la seva pròpia felicitat i la de la comunitat. La llei natural no és per a Volney un conjunt de preceptes imposats des de l'exterior, sinó el resultat de l'observació racional de les condicions que fan possible una vida humana harmoniosa.

Volney impulsa una revisió radical de la cronologia històrica

Després d'uns anys de residència als Estats Units, on estudià les institucions polítiques i les poblacions autòctones, Volney continuà dedicant-se a la investigació històrica. En obres posteriors, especialment Recherches nouvelles sur l'histoire ancienne (1814) (Noves recerques sobre la història antiga), aplicà els mateixos criteris crítics a les fonts de l'antiguitat i als relats bíblics.

En aquest llibre Volney emprèn una revisió radical de la història antiga tal com havia estat reconstruïda pels erudits europeus des del Renaixement. El seu objectiu principal no és simplement corregir algunes dates o aclarir determinats

episodis, sinó qüestionar els fonaments mateixos sobre els quals s'havia edificat la cronologia tradicional de l'antiguitat.

Segons ell, els historiadors havien comès un error metodològic fonamental: havien acceptat la cronologia bíblica hebrea com a criteri suprem per ordenar la història de tots els pobles antics. Aquesta subordinació de les fonts gregues, egípcies, perses, assíries o babilòniques als relats de l'Antic Testament havia produït, al seu parer, una acumulació de contradiccions i artificis que impedien comprendre el passat de manera rigorosa.

Volney proposa aplicar a la història els mateixos principis crítics que havien permès el progrés de les ciències naturals. Reivindica l'examen de les fonts sense prejudicis religiosos, la confrontació sistemàtica dels testimonis i el rebuig de qualsevol autoritat que no pugui sostenir-se mitjançant proves. La cronologia, que ell anomena "l'aritmètica de la història", es converteix en l'instrument principal de la seva investigació. L'obra està construïda com una llarga anàlisi comparativa de les cronologies jueves, assíries, babilòniques, perses i egípcies amb la finalitat de reconstruir un relat històric més coherent.

Una part molt important del llibre està dedicada a l'examen de la història antiga dels hebreus. Volney estudia els regnats dels reis de Judà i Israel, la durada del període dels Jutges i les informacions conservades per autors antics com Flavi Josep. El seu propòsit és demostrar que les cronologies tradicionals contenen nombroses inconsistències internes i que moltes dates acceptades pels cronologistes cristians no resisteixen una anàlisi crítica detallada. A mesura que avança la investigació, arriba a la conclusió que una gran part de la història bíblica anterior a la monarquia israelita no pot considerar-se història en el sentit estricte del terme, sinó una combinació de tradicions, llegendes i reconstruccions tardanes.

El centre més polèmic de l'obra és la seva anàlisi del Pentateuc i especialment del llibre del Gènesi. Volney sosté que aquests textos no poden atribuir-se realment a Moisès. Mitjançant l'estudi del llenguatge, de les referències històriques i de les contradiccions internes, argumenta que els llibres atribuïts al legislador hebreu van ser redactats o reelaborats molts segles després dels fets que pretenen narrar. Segons la seva hipòtesi, la forma definitiva del Pentateuc hauria estat obra de sacerdots o compiladors posteriors que treballaren amb materials diversos i els reorganitzaren per finalitats religioses i polítiques.

A partir d'aquesta idea, Volney examina els grans relats fundacionals de la Bíblia. La creació del món, Adam i Eva, el diluvi universal, la torre de Babel i les genealogies dels patriarques són interpretats no com a esdeveniments històrics reals, sinó com a mites heretats de tradicions molt més antigues procedents de Mesopotàmia. El Gènesi apareix així com una adaptació hebrea de materials orientals previs. Les genealogies, per exemple, no serien registres familiars autèntics, sinó representacions simbòliques de pobles, territoris i relacions culturals. El famós repartiment dels descendents de Noè després del diluvi seria en realitat una manera d'organitzar geogràficament els pobles coneguts pels autors hebreus.

Pel que fa al diluvi, Volney rebutja la possibilitat d'una inundació universal que hagués cobert tota la Terra. Considera que aquest relat deriva de tradicions locals de Mesopotàmia magnificades amb el pas del temps i incorporades posteriorment a la literatura religiosa. De manera semblant, la història de Babel és interpretada com una elaboració mítica relacionada amb les grans construccions monumentals de Babilònia i amb la necessitat d'explicar simbòlicament la diversitat lingüística dels pobles.

Un altre aspecte fonamental de l'obra és la seva interpretació de les cronologies antediluvianes. Volney considera inversemblants les enormes longevitats atribuïdes als patriarques i les explica com el resultat de sistemes simbòlics, astronòmics o al·legòrics mal interpretats per generacions posteriors. Segons ell, darrere d'aquestes xifres extraordinàries no hi ha dades històriques, sinó llenguatges enigmàtics procedents de tradicions sacerdotals molt antigues que acabaren essent llegits literalment.

Després d'aquest examen crític de les fonts hebrees, Volney amplia la seva investigació a les cronologies assíria, babilònica, persa i egípcia. Compara els testimonis d'Heròdot, Ctèsies, Berós, Manetó i altres autors antics per

reconstruir una història del Pròxim Orient menys dependent dels esquemes bíblics. Estudia l'origen de Babilònia, la figura de Semíramis, la història dels reis assiris i les dinasties perses, així com la cronologia egípcia. En tots aquests casos intenta demostrar que les tradicions orientals posseeixen una antiguitat i una coherència pròpies que no han de ser forçades per encaixar en els marcs temporals derivats de la Bíblia.

Particularment significativa és la seva discussió sobre Zoroastre i les antigues tradicions perses. Volney mostra que les fonts antigues ofereixen cronologies molt diverses i sovint incompatibles, però sosté que aquestes dificultats no es resolen imposant-hi l'esquema cronològic hebreu, sinó analitzant cada tradició segons els seus propis testimonis i contextos culturals.

En conjunt, "Recherches nouvelles sur l'histoire ancienne" és una obra de crítica històrica destinada a desacralitzar les fonts bíbliques i a integrar la història dels hebreus dins del conjunt de les civilitzacions de l'Orient antic. La seva tesi fonamental és que els llibres hebreus han de ser tractats com qualsevol altre document antic: valuosos, però sotmesos a les mateixes regles de verificació i crítica que les fonts egípcies, gregues o babilòniques. Per a Volney, la història antiga no pot construir-se a partir de la fe en una tradició privilegiada, sinó a partir de la comparació crítica de totes les evidències disponibles. Aquesta actitud converteix l'obra en un precedent important de la crítica bíblica moderna i dels estudis comparats de les civilitzacions antigues.

Un dels possibles autors de la polèmica obra "Les trois imposteurs"

Finalment, cal esmentar la possible relació de Volney amb la polèmica obra anònima d'investigació històrica i religiosa titulada "Les trois imposteurs" (Els tres impostors). El llibre presenta Moisès, Jesús i Mahoma no com a enviats divins sinó com a tres personatges històrics que van aconseguir instaurar sistemes religiosos aprofitant circumstàncies socials i polítiques favorables. Durant el segle XVIII i XIX alguns lectors van atribuir a Voney l'autoria o almenys una influència decisiva. Tanmateix, la investigació actual considera que el nucli principal del text és anterior a Volney i que procedeix sobretot dels cercles spinozistes clandestins de finals del segle XVII.

El que sí que és cert és que les tesis del tractat coincideixen en diversos punts amb idees que Volney defensaria més tard a "Les Ruines": l'origen humà de les religions, la comparació crítica de les creences religioses i la interpretació històrica dels fenòmens religiosos. En un altre article analitzarem en profunditat aquesta obra.

Bel·lònides

Podeu accedir a l'article original a través del següent enllaç:
https://historiausurpada.blogspot.com/2026/06/volney-revisionista-cronologia-historica-oficial.html